

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 9. marca 2023 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 2008/48/ES – Zmluvy o spotrebiteľskom úvere – Pôsobnosť – Právo na odstúpenie od zmluvy – Článok 14 ods. 7 – Vnútroštátne ustanovenia stanovujúce lehotu, počas ktorej plnenie zmluvy nemôže začať – Vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offio* a sankcionuje porušenie takýchto ustanovení – Článok 23 – Účinné, primerané a odstrašujúce sankcie“

Vo veci C-50/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) zo 16. decembra 2021 a doručený Súdnemu dvoru 25. januára 2022, ktorý súvisí s konaním:

Sogefinancement SAS

proti

RW,

UV,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory K. Jürimäe, sudcovia M. Safjan (spravodajca), N. Piçarra, N. Jääskinen a M. Gavalec,

generálna advokátka: L. Medina,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Sogefinancement SAS, v zastúpení: S. Mendès-Gil, avocat,
- francúzska vláda, v zastúpení: A.-L. Desjonquères a N. Vincent, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: francúzština.

- fínska vláda, v zastúpení: A. Laine, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia, v zastúpení: G. Goddin a N. Ruiz García, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Sogefinancement SAS na jednej strane a RW a UV na druhej strane vo veci návrhu na zaplatenie dlžného zostatku z titulu osobného úveru, ktorý Sogefinance poskytla RW a UV.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 9 a 10 smernice 2008/48 znejú:
 - „(9) Úplná harmonizácia je potrebná na to, aby sa všetkým spotrebiteľom v Spoločenstve zabezpečila vysoká a rovnocenná úroveň ochrany ich záujmov a aby sa vytvoril skutočný vnútorný trh. Členské štáty by preto nemali mať možnosť zachovať alebo zaviesť iné vnútroštátne ustanovenia ako ustanovenia tejto smernice. Takéto obmedzenie by sa však malo uplatňovať len na ustanovenia harmonizované touto smernicou. Ak neexistujú takéto harmonizované ustanovenia, členské štáty by mali mať možnosť zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy. ...
 - (10) Rozsah harmonizácie určuje vymedzenie pojmov v tejto smernici. Povinnosť členských štátov vykonávať ustanovenia tejto smernice by sa preto mala obmedziť na jej rozsah pôsobnosti určený týmto vymedzením pojmov. ...“
- 4 Článok 14 tejto smernice, nazvaný „Právo na odstúpenie od zmluvy“, stanovuje:
 - „1. Spotrebiteľ môže od zmluvy o úvere odstúpiť bez uvedenia dôvodu do štrnástich kalendárnych dní.
 - ...
 - 7. Tento článok sa uplatňuje bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorým sa ustanovuje čas, počas ktorého sa zmluva nemôže začať plniť.“

- 5 Článok 22 uvedenej smernice s názvom „Harmonizácia a záväzný charakter tejto smernice“ v odseku 1 stanovuje:

„Keďže táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia, členské štáty nesmú zachovať ani zaviesť vo svojom vnútroštátnom práve ustanovenia, ktoré sa odchyľujú od ustanovení tejto smernice.“

- 6 Článok 23 tej istej smernice, nazvaný „Sankcie“, stanovuje:

„Členské štáty ustanovia pravidlá o sankciách za porušenie vnútroštátnych ustanovení prijatých na základe tejto smernice a prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili ich vykonávanie. Ustanovené sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.“

Francúzske právo

- 7 Článok L. 311-14 code de la consommation (Spotrebiteľský zákonník) v znení pred 1. júlom 2016 (ďalej len „Spotrebiteľský zákonník“) stanovoval:

„Počas lehoty siedmich dní od prijatia zmluvy príjemcom úveru nesmie veriteľ príjemcovi úveru alebo na jeho účet, ani príjemca úveru veriteľovi, poukázať nijakú platbu v nijakej forme a z nijakého dôvodu.

Počas tejto lehoty nesmie príjemca úveru v súvislosti s predmetnou transakciou vykonať nijaký vklad v prospech veriteľa alebo na jeho účet.

Ak príjemca úveru podpíše povolenie na inkaso zo svojho bankového účtu, platnosť a nadobudnutie účinnosti tohto povolenia sú podmienené platnosťou a nadobudnutím účinnosti úverovej zmluvy.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 8 Dňa 5. novembra 2011 Sogefinancement uzavrela s RW a UV zmluvu o spotrebiteľskom úvere na sumu 15 362,90 eura splatnú v 84 mesačných splátkach (ďalej len „predmetná zmluva o úvere“). Dňa 20. októbra 2015 sa zmluvné strany dohodli na reštrukturalizácii dlhu.
- 9 Tribunal d'instance du Raincy (Prvostupňový súd Raincy, Francúzsko), na ktorý Sogefinancement podala žalobu smerujúcu najmä k tomu, aby RW a UV bola uložená povinnosť zaplatiť zostatok dlhu, rozsudkom z 25. januára 2018 uložil týmto osobám povinnosť zaplatiť iba zostatok vyplatenej istiny, pričom predmetnú zmluvu o úvere vyhlásil za neplatnú. Na tento účel tento súd uplatnil *ex offico* dôvod založený na porušení článku L. 311-14 Spotrebiteľského zákonníka, pričom konštatoval, že v rozpore s tým, čo stanovuje toto kogentné ustanovenie vnútroštátneho práva, boli finančné prostriedky, ktorých sa týkala predmetná úverová zmluva, poskytnuté RW a UV menej ako sedem dní od prijatia úverovej ponuky.
- 10 Sogefinancement podala proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, a to na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko), pričom na jednej strane tvrdila, že neplatnosť predmetnej úverovej zmluvy nemožno namietat' *ex offico* po uplynutí päťročnej premlčacej lehoty, ktorej podliehajú samotní spotrebiteľia, aby sa mohli domáhať neplatnosti takejto zmluvy. Na druhej strane sa táto spoločnosť domnieva, že len zmluvná strana sa môže dovolávať neplatnosti zmluvy na základe kogentného ustanovenia vnútroštátneho práva.

- 11 Vnútroštátny súd poznamenáva, že článok L. 311-14 Spotrebiteľského zákonníka patrí do právomoci, ktorú členským štátom priznáva článok 14 ods. 7 smernice 2008/48, a pripomína najmä, že podľa judikatúry Súdneho dvora stanovenie primeraných premlčacích lehôt možno pripustiť v rozsahu, v akom má za cieľ znemožniť, aby bola zmluva donekonečna spochybňovaná, a zohľadňuje tak zásadu právnej istoty.
- 12 Okrem toho sa vnútroštátny súd domnieva, že zrušenie zmluvy súdom bez návrhu alebo súhlasu spotrebiteľa s takýmto zrušením by mohlo narušiť dispozičnú zásadu, ktorá bráni tomu, aby súd vytvoril protinávrh, ako aj zásadu individuálnej a kolektívnej právnej istoty.
- 13 Za týchto okolností Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
 - „1. Bráni zásada účinnosti sankcie, ktorá vyplýva z článku 23 smernice [2008/48], z hľadiska zásad právnej istoty a procesnej autonómie štátov tomu, aby súd nemohol *ex offico* uplatniť ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré vyplýva z článku 14 uvedenej smernice a s ktorým je vo vnútroštátnom práve spojená sankcia v podobe neplatnosti zmluvy, po uplynutí päťročnej premlčacej lehoty, počas ktorej sa môže spotrebiteľ domáhať neplatnosti úverovej zmluvy formou žaloby alebo námietky?
 2. Bráni zásada účinnosti sankcie, ktorá vyplýva z článku 23 smernice [2008/48], z hľadiska zásady právnej istoty, zásady procesnej autonómie štátov a dispozičnej zásady tomu, aby súd nemohol rozhodnúť o neplatnosti úverovej zmluvy v nadväznosti na to, že *ex offico* uplatnil ustanovenie vnútroštátneho práva vyplývajúce z článku 14 uvedenej smernice, ak spotrebiteľ nenavrhne zrušenie zmluvy alebo s ním prinajmenšom nesúhlasí?“

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti

- 14 Francúzska vláda, ako aj Európska komisia vyjadrili pochybnosti o prípustnosti prejudiciálnych otázok.
- 15 Francúzska vláda sa predovšetkým domnieva, že článok 14 ods. 7 smernice 2008/48 nestanovuje nijaké hmotnoprávne pravidlo týkajúce sa zmlúv o spotrebiteľskom úvere a že článok L. 311-14 Spotrebiteľského zákonníka preto nemožno kvalifikovať ako vnútroštátne ustanovenie „prijaté na základe“ smernice 2008/48 v zmysle článku 23 tejto smernice. Za týchto podmienok je cieľom prejudiciálnych otázok vyriešiť len normatívny konflikt, ktorý spočíva v rozpore medzi jednotlivými pravidlami vnútroštátneho práva týkajúcimi sa premlčania a úlohy vnútroštátneho súdu, ktoré musí vnútroštátny súd uplatniť vo veci samej.
- 16 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvenej v článku 267 ZFEÚ prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý musí niesť zodpovednosť za následné súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti veci posúdil tak potrebu rozhodnutia v prejudiciálnom konaní pre vyhlásenie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. V dôsledku toho, ak sa predložené otázky týkajú výkladu práva Únie, je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť (rozsudok zo 14. júla 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, bod 56 a citovaná judikatúra).

- 17 Z toho vyplýva, že pre otázky týkajúce sa výkladu práva Únie platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené (rozsudok zo 14. júla 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, bod 57 a citovaná judikatúra).
- 18 V prejednávanej veci však nejde o taký prípad.
- 19 Prejudiciálne otázky sa totiž týkajú spresnenia pôsobnosti článku 14 ods. 7 smernice 2008/48 s cieľom určiť, či vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* a sankcionuje porušenie, ktorého sa dopustil veriteľ, pokiaľ ide o vnútroštátne ustanovenie prijaté alebo zachované v rámci výkonu právomoci, ktorú toto ustanovenie priznáva členským štátom, patria do pôsobnosti uvedenej smernice. V tomto kontexte otázka pôsobnosti, ktorú treba priznať uvedenému článku 14 ods. 7, nie je hypotetickou otázkou alebo otázkou, ktorá nijako nesúvisí s riešením sporu vo veci samej.
- 20 Francúzska vláda ďalej poznamenáva, že účastníci konania sa nezhodujú na presnom dátume poskytnutia sumy požičanej na základe predmetnej úverovej zmluvy, takže vo veci samej existovala neistota týkajúca sa dodržania lehoty stanovenej v článku L. 311-14 Spotrebiteľského zákonníka. V závislosti od dátumu, ktorý napokon zohľadní vnútroštátny súd, by sa teda výklad požadovaný vnútroštátnym súdom mohol ukázať ako hypotetický.
- 21 Hoci sa vnútroštátny súd nevyslovil v súvislosti s dátumom poskytnutia sumy požičanej na základe predmetnej úverovej zmluvy, domnienka relevantnosti prejudiciálnych otázok v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 17 tohto rozsudku nemôže byť vyvrátená samotnou okolnosťou, že v prejednávanej veci jeden z účastníkov konania vo veci samej spochybňuje túto skutočnosť, ktorej overenie prináleží vnútroštátnemu súdu, a nie Súdnemu dvoru [pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. októbra 2020, A (Reklama a online predaj liekov), C-649/18, EU:C:2020:764, bod 44 a citovanú judikatúru].
- 22 Napokon sa Komisia domnieva, že druhá otázka sa zdá byť hypotetická, keďže RW a UV výslovne uviedli, že súhlasili so zrušením predmetnej úverovej zmluvy.
- 23 V tejto súvislosti stačí konštatovať, že tento prípadný súhlas nemôže spôsobiť, že druhá otázka bude hypotetická. Vnútroštátny súd je totiž v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 16 tohto rozsudku jediným, ktorý môže posúdiť prípadný vplyv tejto okolnosti tak na nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia, ako aj na relevantnosť otázky na účely preskúmania, ktoré má vykonať, pokiaľ ide o rozsudok, ktorým súd nižšieho stupňa uplatnil *ex offo* a sankcionoval porušenie článku L. 311 – 14 Spotrebiteľského zákonníka.
- 24 Za týchto podmienok sú prejudiciálne otázky prípustné.

O veci samej

- 25 Svojimi dvoma otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa ustanovenia článku 14 ods. 7 a článku 23 smernice 2008/48 v spojení so zásadou efektivity majú vykladať v tom zmysle, že v prípade porušenia, ktorého sa dopustil veriteľ, pokiaľ ide o vnútroštátne ustanovenia stanovujúce lehotu, počas ktorej sa nesmie začať plnenie zmluvy

o úvere, musí byť na jednej strane možné, aby ho vnútroštátny súd uplatnil *ex offo*, bez ohľadu na vnútroštátnu právnu úpravu týkajúcu sa päťročnej premlčacej lehoty, a na druhej strane, aby ho tento súd sankcionoval zrušením zmluvy o úvere, a to bez ohľadu na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá takéto zrušenie podmieňuje podaním návrhu alebo aspoň súhlasom spotrebiteľa v tomto zmysle.

- 26 Na účely odpovede na tieto otázky treba najprv overiť, či také ustanovenie členského štátu, akým je článok L. 311-14 Spotrebiteľského zákonníka, ktorého prijatie alebo zachovanie umožňuje článok 14 ods. 7 smernice 2008/48, patrí do pôsobnosti tejto smernice. Iba pod touto podmienkou by totiž vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* a sankcionuje porušenie tohto ustanovenia veriteľom, mali spĺňať požiadavky vyplývajúce z uvedenej smernice.
- 27 V tejto súvislosti na jednej strane z článku 22 ods. 1 smernice 2008/48 vykladaného vzhľadom na jej odôvodnenia 9 a 10 vyplýva, že pokiaľ ide o zmluvy o úvere, ktoré patria do pôsobnosti tejto smernice, táto smernica stanovuje úplnú harmonizáciu a, ako vyplýva z názvu uvedeného článku 22, má kogentnú povahu. Z toho vyplýva, že v oblastiach osobitne dotknutých touto harmonizáciou členské štáty nie sú oprávnené zachovať alebo zaviesť iné vnútroštátne ustanovenia, než sú tie, ktoré stanovuje táto smernica (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júla 2012, SC Volksbank România, C-602/10, EU:C:2012:443, bod 38).
- 28 Na druhej strane článok 14 smernice 2008/48 stanovuje podmienky a postupy na uplatnenie práva spotrebiteľa odstúpiť od zmluvy po uzavretí zmluvy o úvere, pričom vo svojom odseku 7 spresňuje, že ustanovenia tohto článku sa uplatňujú bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho práva, ktorým sa ustanovuje čas, počas ktorého sa zmluva nemôže začať plniť.
- 29 Tým, že sa členským štátom ponecháva možnosť prijať alebo zachovať ustanovenia, ktoré stanovujú lehotu, pred uplynutím ktorej nemôže začať plnenie zmluvy, použitie výrazu „bez toho, aby bolo dotknuté“ v článku 14 ods. 7 smernice 2008/48 znamená, že úplná a kogentná harmonizácia vykonaná touto smernicou v oblasti práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy sa nevzťahuje na podmienky začiatku plnenia zmluvy o úvere, a najmä na poskytnutie finančných prostriedkov príjemcovi úveru.
- 30 Z toho vyplýva, že článok 14 ods. 7 smernice 2008/48 sa obmedzuje na uznanie možnosti členských štátov prijať ustanovenia stanovujúce lehotu, počas ktorej sa plnenie zmluvy o úvere nemôže začať, mimo rámca režimu zavedeného touto smernicou (pozri analogicky rozsudky z 20. novembra 2014, Novo Nordisk Pharma, C-310/13, EU:C:2014:2385, body 25 a 29, ako aj z 19. novembra 2019, TSN a AKT, C-609/17 a C-610/17, EU:C:2019:981, bod 49).
- 31 Okrem toho prijatie alebo zachovanie vnútroštátneho ustanovenia podľa článku 14 ods. 7 smernice 2008/48 nemôže ani ovplyvniť, ani obmedziť účinný výkon práva spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy, ktoré má na základe tohto článku 14, a nemôže ani porušovať iné ustanovenia uvedenej smernice, jej súdržnosť alebo ciele, ktoré sleduje (pozri analogicky rozsudky z 20. novembra 2014, Novo Nordisk Pharma, C-310/13, EU:C:2014:2385, body 28 a 31, ako aj z 19. novembra 2019, TSN a AKT, C-609/17 a C-610/17, EU:C:2019:981, bod 51). Samotná okolnosť, že porušenie takéhoto vnútroštátneho ustanovenia veriteľom môže zbaviť spotrebiteľa ochrany priznanej vnútroštátnym právom, nie je v tejto súvislosti relevantná.

- 32 Z uvedeného vyplýva, že ak členské štáty v rámci výkonu možnosti, ktorú im priznáva článok 14 ods. 7 smernice 2008/48, prijímú ustanovenia stanovujúce lehotu, počas ktorej sa plnenie zmluvy o úvere nemôže začať, vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* a sankcionuje porušenie takýchto ustanovení zo strany veriteľa, patria do právomoci, ktorú si členské štáty ponechali, a nie sú upravené uvedenou smernicou, ani nespádajú do jej pôsobnosti [pozri analogicky rozsudky z 19. novembra 2019, TSN a AKT, C-609/17 a C-610/17, EU:C:2019:981, bod 52, ako aj z 10. júna 2021, Land Oberösterreich (Príspevok na bývanie), C-94/20, EU:C:2021:477, bod 47].
- 33 Za týchto podmienok na jednej strane nie je potrebné posúdiť, či zásada efektivity bráni vnútroštátnym procesným pravidlám upravujúcim, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* porušenie, ktorého sa dopustil veriteľ, pokiaľ ide o ustanovenie vnútroštátneho práva vyplývajúce z možnosti, ktorú členským štátom ponechal článok 14 ods. 7 smernice 2008/48. Na druhej strane takéto ustanovenie vnútroštátneho práva nemožno považovať za ustanovenie, ktoré bolo „prijaté na základe“ uvedenej smernice v zmysle jej článku 23, takže nie je potrebné vykladať tento článok s cieľom určiť, či bráni režimu sankcií uplatniteľných v prípade porušenia uvedeného ustanovenia vnútroštátneho práva.
- 34 Vzhľadom na tieto dôvody treba na položené otázky odpovedať tak, že článok 14 ods. 7 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* a sankcionuje porušenie, ktorého sa dopustil veriteľ, pokiaľ ide o vnútroštátne ustanovenie, ktoré stanovuje lehotu, počas ktorej sa plnenie zmluvy o úvere nemôže začať, nepatria do pôsobnosti tejto smernice.

O trovách

- 35 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 14 ods. 7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS

sa má vykladať v tom zmysle, že:

vnútroštátne procesné pravidlá upravujúce, že vnútroštátny súd uplatní *ex offo* a sankcionuje porušenie, ktorého sa dopustil veriteľ, pokiaľ ide o vnútroštátne ustanovenie, ktoré stanovuje lehotu, počas ktorej sa plnenie zmluvy o úvere nemôže začať, nepatria do pôsobnosti tejto smernice.

Podpisy